

ΓΑΡΙΒΑΛΔΗΣ

Δόξα, πού τὴν τραγοῦδῃσαν τῶν κανονῶν τὰ στόματα
Καί τῃ μοσχοθυριάτῃς τοῦ μπαρουτιοῦ λιδάνι,
Δὲν θέλει μοιρολόγημα ἄν γείρη μέσ' ἔς τὰ χώματα,
Θέλει θερμὸ διαλάλημα ἄν πῆση καί πεῖλάνη.

Τοῦ κάμπου τὰ μικρόπουλα, τοῦ Μάη τὰ γεννήματα,
Ποῦ κελᾶδον ὀλόχαρα ἔς τῆς κερασιᾶς τὸν κλώνο,
Ὅταν τὰ θάψῃ ὁ βορριάς ἔς τὰ χιόνινα τοῦ μνήματα,
Συμπόνερα καί δάκρυο ἐκεῖνα θέλουσιν μόνο.

Μὰ τῶν βουνῶν ὁ γερατὸς, πού χτίζει τὰ παλάτια του
Μέσα ἔς τὰ στήθια τοῦρανοῦ καί ἔς τῶν νεφῶν τῆ βράχι,
Ὅταν τὸ ψῆλος τοῦ γχερενοῦ βαρειοσφαλᾶ τὰ μάτια του
Μὲ μίαν βροντῆς ἀντίγαλο τὸν χαιρετοῦν οἱ βράχοι.

Κ' ἦταν ἀητὸς ἀληθινός! — Σὰν τοῦγραψεν ἡ τύχη του
Μ' ἐνὸς ἀητοῦ δικέφαλοῦ νὰ θρέφεται τὸ αἷμα,
Ἐφτέρωσε τὸ σῶμά του, ἐθέριωσε τὸ νύχι του
Κ' ἐσύντριψε τοῦ χρυσαητοῦ τὰ δελφωμένο στέμμα. . .

Κι' ἀπ' τὸ χρυσάφι ἔδωσε — ἔς τῆ χάρι τοῦ ἀμίμητο —
Στεφάνι δάφνης καί μυρτιάς, χαρᾶς κ' ἐλευθερίας,
Κι' ἀφοῦ κ' ἐκείνος μ' αἷμά του τὸ ἴραντισεν ἀτίμητο
Ἐστόλισε τὸ μέτωπο τῆς Νέας Ἰταλίας.

Μ' ἀκούρατος, κ' ἐλευθερὸν πατρίδα ἄσ' θεμέλιωσε,
Δὲν ἔγειρε τῆς δόξης του τῆς δάφνης νὰ θερίσῃ.
Ἄν τὸν σκοπὸ τοῦ ἄρχισε, μ' ἀκόμη δὲν τὸν ἔτελειωσε,
— Ἦθελε ἔς ὅλους τοὺς λαοὺς πατρίδα νὰ χάρισῃ.

Ὅσᾶν στοιχειὸ ἀλυσσόδετο ὅποιος λαὸς ἐσπάραξε
Καί τῶν τυράννων ἰδάγκωνε τὴν κρύαν ἀλυσσίδα,
Ἐβλεπ' ἀγούλα ἑλευθερίας πού πάντα ἔγλυκοχάραξε
Κι' ἀπ' τῆς Καπρέρας τὸ νησί τοῦ σκόρπιζεν ἐλπίδα.

Ἐἶχεν ἑκεῖνος ὄνειρο μὲ φτερωμένα βήματα
Ὅλ' οἱ λαοὶ νὰ ζεπετοῦν ἔσεκλάβωτο: καί μόνοι,
Καί ἄν παγγινῖδια ψεύτικα νὰ γείνουσιν χίλια θρόμματα
Τὰ σκουριασμένα στέμματα κ' οἱ ξεθαμμένοι θρόνοι.

Ἄν κουρασμένοι ἔσκυφε τὴν κεφαλὴ ἔς τὸν θάνατο,
Ἄν ἀπ' τῆ δόξα ἄλυγισαν οἱ σιδερένιοι ὄμοι,
Ἄς μὴ γελοῦν οἱ τύρανοι! τὸννεῖρο εἶν' ἀθάνατο
Κ' ἐκτελεσταὶ του μένουνε μυριάδες κληρονόμοι.

Χαρὰ ἔξ' ὅσους ἄντὸν δὲν ἔχουν νὰ ῥωτήσουνε,
Ἄν ὅποιος πέθανε ἔς τῆ γῆ ἔς ἄλλη ζωὴ πηγαίνει,
Χαρὰ ἔξ' ὅσους ἄντὸν αἰῶνια θὰ ζήσουνε
Μέσ' ἔς τῆς καρδιάς τῶσων λαῶν νεκροὶ κ' ἀναστημένοι!
25 Μαΐου 1882. ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ.

ΙΩΣΗΦ ΓΑΡΙΒΑΛΔΗΣ

Ὁ βίος του εἶνε ἐποποιία θαμβούσα, ὁ δὲ κά-
λαμὸς μου πολὺ πεζὸς καί μὸλις ἐπαρκῶν ν' ἀ-
ποθαυμάζῃ τὰ μεγάλα. Ὅ,τι γράφω λοιπὸν ἐδῶ
δὲν εἶνε βιογραφία· ἀλλ' οὔτε σκιαγραφία εἶνε·
διότι δι' αὐτὴν θὰ ἐχρειαζόμεν λίαν καλλιτέ-
χνηδα γραφίδα καί μὸι λείπει τὸ χάρισμα αὐτό.
Ὅ,τι μέλλετε ν' ἀναγνώσητε εἶνε ἀντιγραφὴ ἐν-
τυπώσεων· εἶνε πτυχὴ πορφύρας μεγαλοπρεποῦς,
γωνία οὐρανοῦ μυριαστέρου, ἀνατάγεια ὠχρὰ αἴ-
γλης ἰσοθέου. Ὁ Γαριβάλδης ἀπὸ τοῦ Μαρτίου
τοῦ 1859 καί ἐντεῦθεν, ὡς εἶδεν, ἐμελέτησεν,
ἀντελήφθη, ἐθαύμασεν, ἠγάπησεν, ἐλάτρευσεν, ἔ-
κλαυσεν αὐτόν, ἔλλην συναγωνιστῆς του, ὁ συν-
ταγματάρχης τῶν βερσαλιέρων του Ἡλίας Στε-
κούλης.

Κατάγεται ἐκ Μάνης ὁ Στεκούλης, καί ἦλθεν
εἰς τὸν κόσμον διὰ ν' ἀγωνίζεσθαι κατὰ παντὸς
ἰσχυροῦ ἀδικούντος καί ὑπὲρ οἰουδήποτε ἀδυνά-
του ἀδικουμένου. Ἐγεννήθη ἐλεύθερος καί ζῆ κο-
σμοπολίτης. Ἡ ἐλευθερία εἰς ὅλους τοὺς ἀγῶνάς
τῆς τὸν εὖρε πρόθυμον στρατιώτην. Ἦνε ὑψηλός,
εὐθυτενὴς καί εὐσταλής. Ἡ μορφή του εἶνε ἠλιο-
καῆς, περιβαλλομένη νῦν ἀπὸ ἀργυροῦν πλάσιον
λευκῆς κόμης καί λευκῶν γενειῶν μὸλις προε-
χόντων. Ἄλλοτε εἶχε χρῶμα ἐβένου τὸ τρίχωμά
του καί γλυκεῖαν μελαψὴν χροιάν τὸ δέρμα του.
Ὁ Γαριβάλδης τὸν ἐπωνόμαζεν: il moreto.

Νεώτατος ὁ Στεκούλης ἐπολέμησε κατὰ τῆς
δυτικῆς συμμαχίας ἐν Κριμαίᾳ καί εἰς Σεβαστού-
πολιν ἐπληρώθη. Ὅταν ἐτελείωσεν ὁ πόλεμος
ἦτο ὑπολογαγὸς τοῦ ρωσικοῦ στρατοῦ μὲ τὸ
παράσημον τοῦ ἁγίου Γεωργίου, τὸ ὁποῖον μόνον

εἰς τὰ πεδία τῶν μαχῶν ἀποκτάται. Ἄλλ' ὁ
Μανιάτης αὐτὸς ἐγαλουχήθη μὲ τὴν ἰσότητα καί
σήμερον ἔχει λησμονήσει τελείως καί τὸν βαθμὸν
καί τὸ ἀριστεῖον, ἅτινα ἀπέβαλεν ἀμέσως μετὰ
τὸν Κριμαϊκὸν πόλεμον διὰ νὰ ζήσῃ ἡσυχος ἀπὸ
τὰς τιμὰς αὐτῶν εἰς τὴν πατρίδα του.

Τῷ 1859 εὐρέθη βερσαλιέρος ὑπὸ τὸν Γαριβάλ-
δην. Ἦνε εἰς ἐκ τῶν *gilliar* του, ἤδη συνταγ-
ματάρχης. Τὸ στήθός του κατέκτησεν, ἀντικρύ-
ζον τὰς σφίρας, τὸ ἰταλικὸν ἀριστεῖον «*valore
militare*», πρὸ τοῦ ὁποῖου οἱ Ἴταλοὶ ἀποκαλύ-
πτονται. Ἦνε παράσημον ἀποκτώμενον *ipso jure*.
Τὸ κερδίξῃ τις μόνον, ὅταν παίξῃ τὴν ζωὴν του.
Ἄλλὰ καί αὐτὸ τὸ ἔχει λησμονήσει· κάποτε, λέ-
γει ὁ ἴδιος ἀφελῶς, θὰ μοῦ παρέπεσε, καί τῶ-
χασα, καί πάει.

Μεταξὺ τοῦ ἥρωος τῶν δύο ἡμισφαιρίων, τοῦ
κολοσσοῦ τῶν ἡρώων, καί αὐτοῦ ὑπάρχει σχέσις
σκιᾶς πρὸς σῶμα, σελήνης πρὸς ἥλιον. Ὁ Στε-
κούλης ἔζησεν ἐν τῷ Γαριβάλδῃ. Ἐκεῖνος ἠγάπησε
τὸν εἰλικρινῆ Μανιάτην καί οὗτος προσεκολλήθη
ἐν τῇ ἀγάπῃ του ἀποδίδων αὐτῷ λατρείαν. Περὶ
ἐξυτοῦ οὐδέποτε ὀμιλεῖ. Ἦνε ὁ ἀπελπιστικώτε-
ρος τῶν μετριοφρόνων. Ἄλλ' ὅταν ὁ Στεκούλης
διηγεῖται περὶ Γαριβάλδη μεταμορφοῦνται ὅλος,
γίνεται νεώτερος. Δὲν γνωρίζω τί πλεῖστον κα-
τορθοὶ ἢ ἀληθῆς ρητορικὴ, ἀλλ' αὐτὸς σοὶ ἀπο-
σπᾶ ἐνίοτε δάκρυα διηγούμενος κάτι τι περὶ ἐ-
κείνου. Καί ὅταν ἀφηγητῆται τὰς μάχας ἢ τὰ γε-
γονότα εἰς τὰ ὁποῖα ἔλαβε καί αὐτὸς μέρος ἐνεργόν,
ἢ παροιμιώδης συντομία εἰς τοὺς λόγους
τῶν ἀνδρῶν τῆς πατρίδος του εἶνε τὸ *style* τῆς